

Woensdag 02 december 1914 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

De gemeenteraad van Bergen-op-Zoom heeft gisteravond met 6 tegen 5 stemmen besloten, in aansluiting met de op 20 november aangenomen motie van afkeuring van het beleid van burgemeester en wethouders, een brief aan de minister van binnenlandse zaken te zenden. Daarin wordt er op gewezen, dat ook de Belgische vluchtelingen, die bij hun komst in eigen onderhoud konden voorzien maar van wie de middelen nu zijn uitgeput, in het vluchtelingenkamp moeten opgenomen worden om voeding te krijgen. De brief noemt dit een zeer harde maatregel, die thans dubbel treft:

In de eerste plaats toch hebben velen thans een behoorlijk onderkomen, behoorlijke ligging en behoorlijk dek, al hetgeen zij zullen moeten verruilen voor veel minder. Van enig comfort is immers in de tenten en barakken geen sprake.

In de tweede plaats treft deze maatregel dubbel hard, omdat de meeste mensen, die tot dusverre voor zichzelf zorgden, behoren tot een betere klasse mensen dan het merendeel van hen die in de tenten gehuisvest zijn.

De raad vraagt de minister, dat aan deze mensen voedsel worde verstrekt, zonder dat zij gedwongen worden in het kamp hun intrek te nemen.

“Hierdoor zal de naam van onze gemeente zeer zeker terug enigszins gerehabiliteerd worden”.

Men meldt ons:

Bij een hernieuwd bezoek, hedenmiddag aan het kamp der Belgische vluchtelingen te Baarle Nassau gebracht, is mij gebleken, dat de toestand aldaar sedert vrijdagmiddag inderdaad verbeterd is.

Zaterdag jongstleden, daags na ons laatste bezoek, hebben enkele heren, onder wie de stationschef, een douanebeambte en een paar Belgische spoorwegmannen, inziende, dat de wanorde en onreinheid onhoudbaar geworden waren, besloten, gezamenlijk de orde te herstellen.

Tot dusverre had ieder voor zich getracht, in de toestand wat verbetering te brengen, doch zonder resultaat.

Bovendien is gisterenmorgen uit Utrecht een beambte van de Staatsspoor aangekomen, die de zaak onmiddellijk krachtig heeft aangepakt en een grondige reiniging beval. De grond, die sedert weken bedekt was met platgetrapte uitwerpselen en keukenafval, werd geschrobd, nadat men eerst soda en zeep, die ook al niet voorhanden waren, had laten komen. De bezems moest men ook zelf maken; hiervoor heeft men zich met afgesneden bremtakken beholpen.

De atmosfeer in de lokalen was dientengevolge aanmerkelijk zuiverder geworden en thans sloeg ons tenminste niet meer, zoals de vorige maal, een walgelijke stank tegemoet.

Ook in de slaappleaatsen was de vloer thans gereinigd. De slaappleaatsen zelf laten evenwel nog te wensen over. De mensen moeten liggen op gehakt stro; beddenzakken, die tot stromatraszen opgevuld kunnen worden, zijn reeds sedert lange tijd besteld, maar nog niet gekomen. Op het rechterperron liggen de mannen, op het linkerperron de vrouwen; de slaappleaatsen van laatstgenoemden zijn door dekkleden afgescheiden.

In de vrouwenafdeling waren enkele nieuwe stromatrasen, afkomstig van particulieren, neergelegd, voor het overige moest men op stro slapen of op de door de mensen zelf meegebrachte matrassen en bedden. De toestand van dit in geen weken ververste slaapmateriaal kan men zich voorstellen.

De temperatuur in de loodsen en op de perrons is goed. De reten van de ijzeren schuifdeuren en vensters zijn met stro dichtgestopt, er branden enkele grote kachels en zolang het niet kouder wordt, is het er best uit te houden.

Doch een grote misstand is het absolute gebrek aan latrines. Voor de gehele bevolking van het vluchtelingenkamp, thans zijn er 120 mensen en dagelijks wordt dit getal groter, is zegge één closet aanwezig in de kantoren der belastingsambtenaren. Dan is er nog een kleine latrine in de open lucht en voor verder gerief heeft men ... op 50 meter afstand van de spoorwegloods, in het open veld een kuil gegraven, omplant met wat dennentakken.

Deze toestand duurt nu al meer dan een maand, zo lang als het station door vluchtelingen is betrokken.

Verder was er tot dusverre geen al te grote toevloed aan water. In de eetzaal staat één pomp, die natuurlijk voor alle mensen niet toereikend was. Doch hedenmiddag zag men werklieden bezig met het aanleggen van een tweede pomp in de slaaploods.

Ten behoeve van de zieken, op het ogenblik heeft men er ongeveer 50, is in een hoek van de vrouwenslaapplaats een ruimte met dekkleden afgeschoten, waar de niet ernstig ongestelden op houden kribben een vrij goede ligplaats hebben. Hun verzorging geschiedt door twee zusters Franciscanessen uit Turnhout, benevens een Nederlandse semiarts in militaire dienst.

Verder is de laatste dagen een kleine ziekenbarak door de gezondheidsdienst neergezet. Hierin is plaats voor een 25-tal ernstiger zieken, die eveneens door twee zusters Franciscanessen verpleegd worden.

Hier bevindt zich ook het enige bad van het gehele vluchtelingenkamp.

De sterfte onder de zuigelingen schijnt moeilijk te stuiten. Naar men ons mededeelde, stierven in de laatste weken acht pasgeborenen. De verzwakking der moeders, tengevolge van de uitgestane ontberingen en vermoeienis, zal evenwel ook hierbij een grote rol gespeeld hebben.

Er kan thans nog kwalijk van een overgangstoestand worden gesproken, reeds gedurende meer dan 5 weken zijn honderden vluchtelingen te Baarle Nassau gehuisvest.

Eerst gisteren was men gereed gekomen met het samenstellen van een reglement van orde, waarin de dagindeling en de verdeling van werkzaamheden was vastgesteld.

De geestelijke verzorging van de uitgewekenen geschiedt door een priester uit Herentals, die in de eetzaal een ruw houten altaar, versierd met dennentakken, heeft doen oprichten. In een andere hoek van de eetzaal staat een biechtstoel. Verder sprak men ervan, binnenkort een soort school in te richten, waaraan twee gediplomeerde Belgische zusters behulpzaam zullen zijn. Leermiddelen hiervoor heeft men in het geheel nog niet, doch hiervoor hoopt men op de medewerking van het publiek.

Wat men met de mannen en jongens, die zich natuurlijk de ganse dag dodelijk vervelen, moet aanvangen, weet men nog niet.

Tot slot nog een verzoek. Te Baarle Nassau heerst grote behoefte aan kleren, vooral ondergoed en kinderkleding. Ook wiegen en kleertjes voor de zuigelingen heeft men dringend nodig. Er is een zending kleren van Amerika gekomen, doch deze bevatte bij veel nuttigs ook veel goederen, die onbruikbaar zijn. Wie dus in dit opzicht kan helpen, weet waar hij hulp kan verlenen.

's Gravenhage. De Belgische school.

De heren dr. Gunzburg en advocaat Percy; van Antwerpen, hebben het noodzakelijk geacht, hier een Belgische school op te richten, waarin de leergangen zullen worden gegeven volgens het officiële Belgische programma en door Belgische, gediplomeerde leraren.

Mr. J. D. Verbroek, wethouder van onderwijs alhier, stelde lokalen, boeken en schoolbenodigdheden ter beschikking van de Belgen en heeft hun vrije toegang verleend tot de musea, de badinrichting en de speelplaatsen.

De directeurs der Belgische scholen hebben eveneens de medewerking ontvangen van de heren Teebaal en Baars, hoofden van scholen, en van de heer Van Brouwershaven, secretaris van het comité van onderwijzers.

De school is gesteld onder bescherming van het Belgische comité te 's Gravenhage en onder het erevoorzitterschap van baron Fallon, gezant van België te dezer stede.

De andere leden van het erecomité zijn de heren mr. J. D. Verbroek, wethouder van onderwijs; mr. R. van Goens, schoolopziener in het district 's Gravenhage; dr. Terwagne, Belgisch volksvertegenwoordiger en mr. Fr van Cauwelaert, advocaat en Belgisch volksvertegenwoordiger.

Het programma is geschikt voor kinderen van 6 tot 15 jaar. De te onderwijzen vakken bevatten, buiten die der middelbare scholen nog: handelswetenschappen, Engels en Latijn.

De lessen worden gegeven op maandag, dinsdag en woensdag van 8 ¼ tot 12 ¼ en op donderdag van vrijdag en zaterdag van 1 ½ tot 5 uur.

De school, gelegen aan de Koningin Emmakade 60, is met de verschillende stadswijken verbonden door de tramlijnen 3, 5, 7, 10 en 12 en door de stoomtram van het Hollandse Spoor van Den Haag naar Scheveningen.

De Duitsers in Frankrijk en België.

Parijs, 1 december. De officiële kennisgeving van vanmiddag drie uur luidt:

In België hebben de Duitsers de 30^e november een vrij hevig kanonvuur op de stellingen der bondgenoten gericht, doch geen infanterieaanval ondernomen.

Oostburg, 1 december. Het hevige bombardement op de Belgische kust, dat heden de gehele dag heeft voortgeduurd, was vermoedelijk op Oostende gericht, daar men op die hoogte de Engelse vloot zag liggen.

De onzijdigheid van België.

Berlijn, 1 december. De Norddeutsche Allgemeine Zeitung voert nieuwe gegevens aan om te bewijzen dat Engeland in vereniging met België de oorlog tegen Duitsland niet alleen in diplomatieke, maar ook in militaire zin reeds in vreedstijd tot in de kleinste bijzonderheden had voorbereid. Het blad schrijft:

“Onlangs hebben onze troepen geheime militaire handboeken buit gemaakt, die door de Engelse generale staf zijn uitgegeven. Zij handelen over wegen en rivieren, die slechts toegankelijk zijn voor personen die in het vertrouwen zijn genomen, en bevatten de meest uitvoerige terreinbeschrijvingen, samengesteld volgens militaire onderzoeken. Zo wordt bv. in het eerste deel op bladzijde 130 de grote weg van Nieuwpoort over Diksmuide, Ieper, Menen en Tourcoing naar Doornik beschreven met opgave van de toestand van de weg, het terrein en het water, tactische wenken, uitkijkpunten, enz. aan de hand van kaarten. Steeds wordt daarbij medegedeeld of de bevolking in haar geheel of voor een gedeelte Frans spreekt.

Doorgaans worden de kerktorens als goede waarnemingspunten aan gegeven.

Even uitvoerig wordt de loop van de Schelde en al haar zijrivieren beschreven, met de eraan gelegen plaatsen, de gelegenheden waar men kan landen en waar men over de rivier kan komen, breedten en diepten, bruggen, getal schepen enz.

Zo vormen deze handige boekjes voor de aanvoerders, de stafofficieren en de onderaanvoerders van elke rang een uitnemende wegwijzer.

Aan deze boekjes is toegevoegd een overzicht van de plaatsen van inkwartiering, stads- en dorpsgewijs gerangschikt, met opgaven omtrent op te vorderen transportmiddelen en alle verdere gegevens welke een plaatselijk commandant nodig heeft. Verder een verzameling belangrijke wenken voor vliegers in het deel van België ten zuiden van de lijn Charleroi-Namen-Luik en van de omgeving van Brussel.

Deze met buitengewone zorg samengestelde praktische gids bevat ten overvloede nog een kaart van de landingsplaatsen. Het draagt het opschrift: "geheim" en is gedagtekend van juli 1914. Het materiaal is, zoals uit opmerkingen bij verschillende onderdelen blijkt, sedert 1905 verzameld door omstandige onderzoekingen. Het eerste deel is in 1912 gedrukt.

Uit deze leidraad blijkt alvast dat er sedert vijf jaar op grote schaal voorbereidselen zijn getroffen voor een veldtocht in het onzijdige België. Het zijn niet anders dan geheime dienstorders voor een daar strijdend Engels leger.

De Engelse generale staf heeft zich reeds geruime tijd op deze mogelijkheid dermate voorbereid, hij heeft haar zo goed voorzien, dat hij tot de moeizame arbeid der samenstelling van deze militaire handboeken is overgegaan. Zonder de bereidwillige volledige medewerking van de Belgische regering en de militaire autoriteiten was zulk werk niet uit te voeren. Dergelijke volledige, tot in de kleinste bijzonderheden afdalende strategische en tactische gegevens, zoals de hiervoor medegedeelde, en zulke nauwkeurige opgaven omtrent rollend materieel, sluizen en bruggen, kan men op andere wijze niet machtig worden.

Ook worden er lijsten in aangetroffen met opgaven omtrent voorraden welke kunnen worden opgevorderd en waarin door de Engelsen over België wordt beschikt als ware het hun eigen land. Deze lijsten kunnen alleen van de Belgische regering afkomstig zijn. Zo nauwkeurig hadden Engeland en België reeds in tijd van vrede afgesproken hoe er in militaire zin zou worden samengewerkt. België was in politiek en militair opzicht niet anders dan een vazal van Engeland.

De verontwaardiging over Duitslands zogenaamde schending van België's onzijdigheid, waarmee Engeland nu in de hele wereld te koop loopt, wordt door deze bescheiden volkomen onhoudbaar en ongerechtvaardigd. Als iemand reden heeft verontwaardigd te zijn, zijn wij het.

Toen in verband met onze krijgsverrichtingen aan de kust de Engelse en Franse pers honend als haar mening te kennen gaf dat wij van de gevaren van de onder water gezette stukken in het Vlaamse polderland niet op de hoogte waren, had hij in zoverre gelijk, dat wij de gesteldheid van het terrein in België bij het begin van de oorlog slechts kenden uit de bronnen die in de boekhandel te koop zijn. Des te meer waarde hebben voor ons de buitgemaakte stukken en kaarten, die als toelichting voor Engeland dienden, gehad. Wij hebben dit voortreffelijke materiaal onmiddellijk dienstbaar kunnen maken voor ons eigen doel en Engeland met zijn eigen wapens kunnen bevechten.

Dat is wel het beste getuigenis voor het nauwkeurige werk van onze tegenstanders."

Belgische vluchtelingen te Bergen op Zoom.

Het aantal vluchtelingen neemt terug toe in deze grensgemeente, het zijn vooral de onvermogenen, die terugkeren naar het tentenkamp, hetwelk thans door het plaatsen van houten barakken een goed winterverblijf wordt.

Enige dames en heren, Nederlanders en Belgen, hebben zich thans verenigd om op a.s. maandag, 7 dezer, in de grote wandelkerk der Nederlandse Hervormde Gemeente, aan de kinderen van onvermogenende Belgen een St. Niklaasklomp te geven. Verschillende mensen van hier en elders hebben hun gratis medewerking

toegezegd, kortom allen werken terug mee om dat kinderfeest te doen slagen. Doch om de klomp zo schitterend mogelijk te maken, doet het comité een beroep op de Nederlandse goede harten, die zo gaarne hun lievelingen op die dag vrolijk gestemd zien. Elke gift of geschenk zal welwillend worden aanvaard en men mag het zenden aan de heer L. P. M. Verlinden, te Bergen op Zoom, die het onmiddellijk zal overhandigen aan het comité, terwijl de ingekomen giften in de plaatselijke pers zullen worden verantwoord.

Uit België.

Naar een onzer correspondenten van goed ingelichte zijde verneemt, is te Brussel bericht ontvangen, dat een der zoons van de Belgische minister-president de Broqueville, die als gids-vrijwilliger in het Belgische leger dienst deed, gesneuveld is. Verscheidene familieleden van de Belgische ministers moeten reeds gedood zijn, o.a. een zoon van de minister van koloniën Renkin, een zoon van de gewezen minister van financiën Lévie en de zoon van generaal Pontus, gewezen minister van oorlog, die kapitein bij de Belgische artillerie was. Ook bestaat er vermoeden, dat de tweede zoon van de minister de Broqueville gesneuveld is, doch hieromtrent is nog geen zekerheid.

In Brussel is, aldus meldt onze correspondent verder, de toestand kalm. Dat er gebrek aan voedsel zou zijn, is onjuist. Wel is er zeer weinig meel. Vlees, groenten en fruit zijn veel goedkoper dan voor de oorlog. In Brussel zijn betrekkelijk weinig Duitse soldaten, doch veel officieren. Deze organiseren vaak jachtpartijen, o.a. wordt veel gejaagd op het koninklijk jachtterrein te Tervuren.

Er liggen te Brussel veel gewonden. Enkele particuliere ambulances, welke vóór de inval der Duitsers ingericht waren, zijn thans gesloten wegens gebrek aan personeel. In de kerk van het Heilig Hart is thans

ook een ambulance gevestigd door enkele burgers. Hier worden alleen Belgische soldaten verpleegd, die ernstig gewond zijn.

In een der lokalen van het ministerie van landbouw aan de Wetstraat is door de Duitsers een casino ingericht. De trams rijden als gewoonlijk. Aan de burgerij is medegedeeld, dat binnen enkele weken de gasverlichting zal moeten ophouden wegens gebrek aan steenkool.

In Brussel is de bewaking van de stad thans, behalve aan de Brusselse agenten (deze zijn weer van hun sabel voorzien) en enkele daartoe aangezochte burgers, thans ook aan Duitse politieagenten opgedragen. Dezen zijn in uniform, dragen op de schouder een plaatje met het woord Polizei en zijn zwaar gewapend. Zij surveilleren steeds in groepen van drie.

Mijn zegsman, die, nu de spoorwegen in België voor het reizigersverkeer gedeeltelijk gesloten zijn, met een omnibus naar Mechelen gegaan was en vandaar met een kar via Herentals naar Merksplas wilde, deelde mij nog mede, op de weg weinig Duitsers ontmoet te hebben. Slechts tweemaal moesten de passen getoond worden, en wel in Mechelen en op de grens. De grenswacht vooral was zeer nauwkeurig in het nazien der passen. Officieren, die de Franse taal volkomen machtig waren, onderzochten ze. In Mechelen liggen 3 à 4000 militairen. Voor de St. Romboutskathedraal staan schildwachten. De kerk is gesloten en dienst wordt er niet meer gehouden. Zondagmorgen werd voor het hotel van de commandant te Mechelen een protestantse godsdienstoefening gehouden, waarbij een muziekkapel psalmen speelde. De vorige week heeft de koning van Saksen in Mechelen vertoefd.

In Herentals was zaterdag onder de bevolking hevige ontroering, daar geschoten was en de inwoners daarvoor aansprakelijk gesteld

waren. De commissaris van politie in die plaats onderzocht de zaak en het bleek, dat een dronken soldaat de schoten in het wilde gelost had. Deze is daarop ernstig gestraft.

De Duitsers blijven, naar gisteren aan de Tijd werd geseind, doorgaan, hun troepen aan het IJzerfront te onttrekken. Werden dezen de laatste dagen over Tielt in de richting Ieper verplaatst, heden zijn met allerlei treinen duizenden mannen van de IJzer noordwaarts gebracht. Zo kwamen heden in Heist alleen 20 wagons aan, waarin de soldaten stonden opeengepakt. In Zeebrugge zijn er nog meer aangekomen, waaronder ook een deel der bezetting van Oostende. Wat de bedoeling van deze laatste beweging der Duitsers is, is niet erg duidelijk, maar een feit blijft het, dat er over het gehele noordelijke front belangrijke wijzigingen plaats vinden, die wellicht op verrassende aanstaande gebeurtenissen wijzen. Mogelijk is, dat die bewegingen naar de noordelijke kust een krachtiger verdediging betekenen van de havenplaatsen, aldaar gelegen, omdat ook veel geschut is aangevoerd. Men zou door een grote bezetting en meer zwaar geschut weerstand kunnen bieden aan een herhaalde aanval der Engelse vloot, en zodoende de belangrijke basis voor onderzeeboten kunnen behouden.

De mannen echter, die van het IJzerfront aankomen, zien er ellendig uit. De meesten zijn het grootste deel van hun uitrusting kwijt en lopen in deze koude, natte dagen, slechts in hun korte jasje, terwijl de ransel veelal vervangen is door een zak of rugtas, zoals padvinders er dragen.

Van de proclamaties, die de laatste tijd in België zijn aangeplakt vermeldt de correspondent de volgende:

Langs de grenzen zullen weer overal de gewone tolgelden geheven worden. Volgens een ander stuk moet elke soldaat, die nog in

burgerkleding in België rondloopt, zich onmiddellijk komen gevangen geven. Hij, die dit niet doet, wordt met de zwaarste straffen bedreigd, evenals de burgers die zulke soldaten kleren geven, of hen op andere wijze helpen. De soldaten, die in uniform nog achter het front worden aangetroffen, zullen overeenkomstig de oorlogswetten “voor de kop geschoten worden”.

Uit Yerseke schreef men ons gisteren:

Schepen voor Antwerpen bestemd, mogen de stad binnen zekere afstand niet naderen. De aanduiding der grenslijn schijnt, vooral 's avonds, niet duidelijk, althans sedert vrijdag hebben vier mosselvaartuigen, één van Yerseke, twee van Bruinisse en één van Graauw, bij vergissing of uit onbekendheid met de bepaling, haar overschreden. Door schoten gewaarschuwd, lieten zij het anker vallen. De schippers (niet de knechten) werden door de Duitse overheid gevangen genomen en bevinden zich nog in arrest.

Van Engelse zijde.

Aan een communiqué van de Engelse legatie te 's Gravenhage is het volgende ontleend:

In zijn jongste telegram zegde Sir John French dat de moed en de taaie volharding der Britse troepen in omstandigheden die hun weerga niet hebben, boven alle lof verheven zijn. Hun hardnekkige verdediging van Ieper tegen reusachtige troepenmassa's zal als een van de grootste militaire verrichtingen van de moderne geschiedenis beroemd blijven. De territoriale regimenten welke aan deze strijd hebben deelgenomen hebben eigenschappen getoond welke de grootste verwachtingen van de territoriale strijdkrachten in het algemeen rechtvaardigen. De Indische troepen hebben een bewonderenswaardig accommodatievermogen en vindingrijkheid in

de strijd aan de dag gelegd en door handige krijgslisten vaak sterker vijandelijk strijdkrachten in bedwang gehouden. De samenwerking tussen de Engelsen en Fransen getuigt voor de wederzijdse goede gezindheid en de waardering tussen beide legers.

De recruterings voor het Indische leger wordt met grote geestdrift voortgezet.

Uit de kuststreek van België wordt jaarlijks voor een 440.000 gulden aan suikerwortelen naar Engeland uitgevoerd. Nu de oorlog in die kontriën de verbouw en de uitvoer voor geruime tijd zal beletten, tracht men er in Denemarken zijn voordeel mee te doen. Althans heeft de Deense landbouwconsulent in Londen zijn landgenoten daartoe opgewekt.

Op de Duitse spoorwegen zijn als niet geldig verklaard plaatskaarten en rondreisbiljetten, afgegeven in vijandelijke landen en door het reisbureau firma Thomas Cook and Son.

Reizigers, die in het bezit worden gevonden van plaatskaarten, waarop als begin van de reis een Belgisch station voorkomt, moeten aan de politie worden overgeleverd.

De militaire spoorwegdirectie in België geeft geen rechtstreekse plaatsbiljetten naar Duitsland uit, alleen blanco kaartjes tot aan de Duitse grensstations. Andere in omloop zijnde biljetten moeten afkomstig zijn van de Belgische Staatsspoorwegen en zijn dus niet meer geldig.

Woensdag 02 december 1914 – avondeditie

De Duitse militaire autoriteiten hebben nu weer de dienst Essen-Antwerpen voor drie dagen verboden. De eerste trein, die vanochtend vanuit Roosendaal vertrok, werd te Essen niet doorgelaten.

Het gezantschap van België te 's Gravenhage deelt mee, dat de legatie dagelijks vele brieven en kaarten ontvangt om die in België te doen uitreiken. Vermits de verkeersmiddelen met dat land geheel geschorst zijn, kunnen de verzonden brieven niet aan de plaats van bestemming worden afgeleverd. Hierdoor kan de legatie niet anders doen dan de belanghebbenden verzoeken, haar voortaan noch brieven, noch kaarten te zenden, maar vooral geen geldsommen, bestemd voor personen die in België wonen.

Belgische vluchtelingen.

Maandagmorgen zijn 97 Belgische vluchtelingen van Vlissingen met de administrateur de Badts naar Antwerpen vertrokken. Gisteren namiddag bracht deze stoomboot er weer 114 mee terug.

Het aantal gevallen van tyfus onder de Belgische vluchtelingen te Vlissingen is gisteren van 17 tot 21 gestegen.

Parijs, 2 december. Het communiqué van vanavond luidt: In België heeft de Duitse infanterie zonder succes beproefd haar loopgraven ten zuiden van Bikschote te verlaten.

De Franse legatie deelt omtrent de krijgsverrichtingen het volgende mede:

In België heeft de 30e november zich slechts gekenmerkt door een vrij spoedig geëindigd artillerievuur.

Een interview met koning Albert.

Het rapport van het onderhoud tussen keizer Wilhelm en koning Albert is vervat in het volgende telegram van de ambassadeur Jules Cambon aan minister Pichon, gedagtekend Berlijn 22 november 1913:

“Ik heb uit volstrekt zekere bron een verslag ontvangen van een onderhoud, dat gemeld wordt te zijn gehouden tussen de keizer en de koning der Belgen in tegenwoordigheid van de chef van de generale staf, generaal von Moltke, veertien dagen geleden, een onderhoud, dat, naar het schijnt, koning Albert zeer heeft getroffen. Ik ben door die indruk geenszins verrast, aangezien die overeenkomt met de indruk, die ik zelf enige tijd geleden had ontvangen. De vijandigheid tegen ons is duidelijk naar voren getreden en de keizer heeft opgehouden een voorstander van de vrede te zijn. De deelnemer aan het gesprek met de Duitse keizer dacht totnogtoe, zoals iedereen dacht, dat Wilhelm II, wiens persoonlijke invloed in vele kritieke omstandigheden ten gunste van het behoud van de vrede is uitgeoefend, nog van dezelfde mening was. Ditmaal, schijnt het, bevond hij hem geheel veranderd. De Duitse keizer is in zijn ogen niet langer de kampioen van de vrede tegen de oorlogszuchtige neigingen van sommige Duitse partijen. Wilhelm II is tot het inzicht gekomen, dat een oorlog met Frankrijk onvermijdelijk is en dat hij de een of andere dag moet komen. De keizer, het behoeft nauwelijks gezegd, gelooft aan het verpletterende overwicht van het Duitse leger en is zeker van zijn succes.

Generaal von Moltke sprak op geheel dezelfde wijze als zijn vorst. Hij verklaarde eveneens, dat de oorlog noodzakelijk en onvermijdelijk was, doch toonde zich nog meer verzekerd van het succes. “Want”, zegt hij tot de koning, “ditmaal moeten wij er een einde aan maken” (cette fois il faut en finir), en Uwe majesteit kan nauwelijks twijfelen aan de onweerstaanbare geestdrift, die op die dag het gehele Duitse volk zal meeslepen.”

De koning der Belgen wierp tegen, dat een dergelijke uitlegging van de voornemens van de Franse regering een parodiëring daarvan was, en dat men zich dan met betrekking tot de gevoelens van de Franse natie liet misleiden door de uitingen van enkele heethoofden of van gewetenloze intriganten.

De keizer en zijn chef van de generale staf volhardden niettemin in hun opvatting.

Gedurende dit onderhoud maakte de keizer een overwerkte en geprikkelde indruk. Met het klimmen van de jaren krijgen de overlevingen van zijn geslacht, de achteruitstrevende geest van zijn hof, en bovenal, het ongeduld der krijgslieden, meer invloed op zijn geest.

Misschien is hij enigszins naijverig op de populariteit van zijn zoon, die de hartstochten van de pangermanisten streelt en misschien vindt hij dat de positie van het Duitse rijk in de wereld niet in overeenstemming is met zijn krachten.

Misschien heeft het antwoord van Frankrijk op de laatste vermeerdering van het Duitse leger, waarvan het doel was om de militaire superioriteit van Duitsland buiten twijfel te stellen, enigermate tot die bitterheid bijgedragen, want wat men ook moge beweren, men voelt hier, dat de Duitsers tot niet veel meer in staat zijn.

De vraag ligt voor de hand, wat er achter het onderhoud steekt.

Het is mogelijk dat de Keizer en zijn chef van de generale staf de koning der Belgen wilden imponeren en hem daardoor geneigd maken in geval van een oorlog zich niet tegen een doormars der Duitsers te verzetten.

Misschien ook verlangde zij om België minder vijandig te maken ten opzichte van zekere eerzucht, die men hier ten opzichte van Belgisch Kongo voedt. Maar in het laatste geval begrijp ik niet waartoe generaal von Moltke bij het onderhoud moest wezen.

Voor het overige is de keizer zijn ongeduld minder meester dan men algemeen gelooft. Meer dan eens heb ik hem zijn innigste gedachte horen uiten.

Maar wat ook het doel van het onderhoud moge zijn geweest, dat mij is overgebracht, het is niettemin een hoogst ernstig feit. Het is in overeenstemming met het netelige karakter van de algemene toestand en met de staat der gemoederen in een gedeelte van Frankrijk en Duitsland.

Indien ik een slotsom zou mogen trekken dan zou ik willen zeggen, dat het verstandig is om er rekening mee te houden, dat de Keizer vertrouwd begint te raken met een reeks denkbeelden, waar hij vroeger een afkeer van had, en, om een uitdrukking te gebruiken, die de keizer zelf lief is, "wij moeten ons kruit droog houden".

Antwerpen.

Het Duitse generaal-gouvernement te Antwerpen heeft op 22 november de volgende verordening afgekondigd:

Vrijgeleiden van iedere aard voor personen en voertuigen mogen, te beginnen met 26 november, slechts afgeleverd worden, voor zover de aanvragers een identiteitsbewijs kunnen overleggen, voorzien van hun eigenmachtige handtekening en van hun fotografie, beide door de overheid van hun gemeente voor echt verklaard en afgestempeld. Dit bewijs moet vanwege de gemeenteoverheid een uitdrukkelijke waarborg voor de betrouwbaarheid van de aanvrager bevatten. Het stempel moet gedeeltelijk het bewijs en gedeeltelijk de fotografie

bedekken. Duitsers kunnen identiteitsbewijzen bekomen bij de Duitse militaire of burgerlijke overheid. Andere niet-Belgische onderdanen moeten zich voor een identificatiebewijs, waarvan de inhoud dezelfde als voor Belgen moet zijn, tot hun consuls wenden. Van personen, die tot het Duitse leger behoren, wordt geen fotografie geveerd.

Verbetering: In ons blad van gisteren hebben wij gemeld, dat nog “aan het einde der vorige week ongeveer” de proclamatie van de burgemeester over de terugkeer van Belgische vluchtelingen naar Antwerpen in ons blad was opgenomen. Nader is ons echter gebleken, dat de proclamatie na 12 november niet meer is geplaatst geworden.

Wij delen dit alsnog mede, ten einde mogelijk misverstand uit de weg te ruimen.

Duitsland en de Nationale Bank van België.

Naar aan de Telegraaf wordt geseind, schrijft de correspondent van de Vossische Zeitung te Berlijn uit Brussel o.a. het volgende:

Binnen enkele dagen zal de Belgische Nationale Bank niet meer als circulatiebank in aanmerking komen. Deze maatregel was noodzakelijk, omdat de bestuurders van deze Bank (een naamloze vennootschap, als staatsbank) alles gedaan hebben om het werk van het civiele bestuur van het generale gouvernement te bemoeilijken, wiens taak het was om zo spoedig mogelijk handel, verkeer en industrie te doen herleven. Toen de toestand midden augustus voor België kritiek werd, verhuisde de Nationale Bank met de regering naar Antwerpen en enige dagen vóór de val van Antwerpen, vertrokken de toonaangevende beambten, o.a. de vroegere minister van financiën, Liebaert, naar Londen, waar zij een filiaal van de

Belgische Nationale Bank hebben opgericht. Natuurlijk nam men de gehele goudvoorraad mee en alle banknoten. Op die manier werd zoveel geld aan het verkeer ontnomen, dat er gebrek aan wisselgeld ontstond en grote calamiteiten voor de Belgische nijverheid, handel en industrie dreigden. Deze toestanden moesten veranderd worden; het filiaal van de Nationale Bank te Brussel zou nu kleine bankbiljetten uitgeven. Het centrale bestuur van deze bank te Londen, weigerde echter de toezending van de clichés en bemoeilijkte in alles het Duitse bestuur in België. Daarop nam von der Goltz het besluit de uitgifte van banknoten door de Nationale Bank te verbieden; bankbiljetten, die door deze bank te Londen uitgegeven worden, zijn in de bezette Belgische provincies verboden. Het privilege om bankbiljetten uit te geven, zal aan een andere bank gegeven worden. Hiermee kunnen dan vermoedelijk de gemeenten een overeenkomst treffen. Verschillende Belgische banken gaan akkoord met deze maatregelen; ook zij schijnen het passieve verzet van de Nationale Bank in het geheel niet goed te keuren.

(Deze maatregel komt, na de berichten, welke er in de laatste tijd in de Duitse bladen verschenen zijn, niet onverwacht. Het verdient de aandacht, dat er in het bericht van de Vossische Zeitung met geen enkel woord wordt gezinspeeld, dat de Belgische bankbiljetten niet voldoende gewaarborgd zouden zijn. In de voorlopige berichten van de Duitse bladen was dit, zoals men zich zal herinneren, niet het geval. Het Belgische standpunt is door een van onze medewerkers in ons ochtendblad van vrijdag jl. voldoende toegelicht. – Redactie)